

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till frivillig folkpensionering.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 73 i första kammaren av herrar *Wiklund* och *Sundvik* samt nr 118 i andra kammaren av herr *Sundström* i Vikmanshyttan *m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan, huruvida statsbidrag bör utgå till personer, vilka teckna frivillig pensionsförsäkring, samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Beträffande de skäl som återopats till stöd för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt 35 § *lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering* skola svenska medborgare, under de förutsättningar och på de villkor Konungen bestämmer, genom frivilliga avgifter kunna hos pensionsstyrelsen försäkras till erhållande av pension. I paragrafen stadgas vidare, att försäkringstekniska grunder för denna försäkringsverksamhet fastställas av Konungen, att de frivilliga avgifterna bilda en fond, vilken, i den mån Konungen ej stadgar undantag, förvaltas på sätt som gäller för folkpensioneringsfonden samt att Konungen förordnar om regelbundet återkommande försäkringsteknisk undersökning av verksamheten.

Närmare bestämmelser angående ifrågavarande försäkringsform meddelas i *kungörelsen den 6 december 1935 (nr 599) angående anordnande av pensionsstyrelsens på frivilliga avgifter grundade försäkring*. 1 § i denna kungörelse har följande lydelse:

Pensionsstyrelsens på frivilliga avgifter grundade försäkring lämnas i följande former:

- a) försäkring utan villkor om återbetalning av erlagda avgifter vid dödsfall för beredande av pension att omedelbart utgå (*försäkring för åldringar*),
- b) försäkring utan villkor om återbetalning av erlagda avgifter vid dödsfall för beredande av ålderspension från en i enlighet med § 3 mom. 2 vald tidpunkt (*försäkring utan avgiftsåterbetalning*), eller
- c) försäkring med villkor om återbetalning av erlagda avgifter vid dödsfall för beredande av ålderspension på sätt under b) sägs (*försäkring med avgiftsåterbetalning*).

Villkor om avgiftsåterbetalning vid dödsfall innebär, att vid den försäkrades död återbetalning till stärbhuset skall ske med hela beloppet av erlagda avgifter, minskat med en sextiondel för varje månad, för vilken pension utgått eller bör utgå.

Därest vid försäkring enligt b) eller c) varaktig oförmåga till arbete inträder före den månad, under vilken den försäkrade fyller femtiofem år, må den från nämnda ålder tillförsäkrade pensionen kunna utgå med reducerat belopp såsom förtidspension, dock ej före fyllda femton år.

Enligt § 3 skall pension för avgift, som erlagts till försäkring enligt § 1 a), utgå fr. o. m. den månad, då avgiften inbetalats. Ålderspension för avgift, som erlagts till försäkring enligt § 1 b) eller c), utgår fr. o. m. den månad, under vilken den försäkrade ingiver ansökan om pension, dock tidigast fr. o. m. den månad, under vilken den försäkrade fyller femtiofem år, och senast fr. o. m. den månad, under vilken den försäkrade fyller sextiosju år. I § 4 stadgas, att avgift må erläggas allenast för svensk medborgare samt vid försäkring enligt § 1 a) inbetalas först efter utgången av den månad, då den försäkrade fyller sextiosju år, och vid försäkring enligt § 1 b) och c) senast före nämnda månads utgång. Till den frivilliga försäkringen må enligt § 5 för en person under loppet av ett kalenderår inbetalas högst så stort belopp, att detsamma tillhoppa med för honom under tidigare år erlagda avgifter ej överstiger 300 kronor gånger det antal levnadsår, som han uppnår under nästföljande kalenderår, dock att till försäkring enligt § 1 a) må inbetalas högst ett så stort belopp, att motsvarande pension, jämte annan den försäkrade möjligen tillkommande pension för frivillig avgift, uppgår till 1 800 kronor för år räknat. För beräkning av det pensionsbelopp, vartill varje erlagd avgift berättigar, utfärdar pensionsstyrelsen tariffer enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder (§ 6). För vinnande av delaktighet i försäkringen skall anmälan enligt fastställt formulär göras å postanstalt i riket. Inbetalning av försäkringsavgift kan äga rum vid varje postanstalt i riket och skall av vederbörande posttjänsteman antecknas och kvitteras i en försäkringsbok, utfärdad för den person, till förmån för vilken inbetalningen sker. Vid varje inbetalning skall angivas och i boken antecknas, vilken av de i § 1 omnämnda former av försäkring som avses med inbetalningen. Avgift må erläggas allenast i helt antal kronor (§ 7).

Vid motionerna är såsom bilaga fogad en tabell, utvisande pensionen för en årlig avgift av 100 kronor, som erlagts till och med kalenderåret närmast före det, under vilket pensionen börjar utgå. Utskottet får hänvisa till denna bilaga.

Jämväl i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring funnos bestämmelser om pension på grund av frivilliga avgifter. Enligt 34 § i nämnda lag skulle det pensionsbelopp, som svarade mot erlagda frivilliga avgifter enligt fastställda försäkringstekniska grunder, ökas genom bidrag av statsmedel sålunda, att varje del av beloppet, som motsvarade under ett kalenderår erlagda avgifter intill sammanlagt 30 kronor, skulle höjas med en åttondel.

Till grund för 1935 års folkpensioneringslag låg ett av 1928 års pensionsförsäkringskommitté avgivet betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen (SOU 1934: 18). I betänkandet framhölls beträffande den frivilliga pensionsförsäkringen (s. 251 o. f.), att mot densamma vid olika tillfällen riktats anmärkningar, som bl. a. hänförde sig till statsbidraget. Kommittén anförde, att detta bidrag enligt vad erfarenheten givit vid handen icke i nämnvärd mån påverkat anslutningen till försäkringen. Det

låge i öppen dag, att så snart fråga gällde något större avgiftsbelopp ett så ringa statsbidrag som kronor 3: 75 till avgiften för året därvidlag icke kunde spela någon större roll. Kommittén, som i princip ansåge, att den frivilliga försäkringen borde liksom den privata försäkringsverksamheten vara självförsörjande, föreslog därför, att ifrågakarande statsbidrag skulle slopas.

Kommitténs förslag i denna del mötte icke någon invändning i de avgivna remissyttrandena.

I den proposition, nr 217, varigenom förslaget till folkpensioneringslag förelades 1935 års riksdag, förklarade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att han anslöt sig till kommitténs förslag på denna punkt.

I motionen II: 597 av herr Hage hemställdes om avslag å förslaget, att statsbidrag ej längre skulle utgå till den frivilliga försäkringen.

Särskilda utskottet yttrade i sitt i anledning av propositionen avgivna utlåtande nr 1:

Såsom motiv för stadgandet om statsbidrag till den frivilliga pensionsförsäkringen anfördes i samband med pensionsförsäkringslagens antagande önskan att därmed stimulera anslutningen till den frivilliga pensionsförsäkringen. Enligt uppgift av kommittén (huvudbetänkandet s. 250) har emellertid av hela det avgiftsbelopp å 13 740 000 kronor, som till och med år 1932 inbetalats till försäkringen, såvitt känt, icke mindre än cirka 11 190 000 kronor inbetalats av arbetsgivare för ordnande av pensionsfrågan för hos dem anställda och endast cirka 2 550 000 kronor inbetalats av andra personer. Då det icke gärna är möjligt, att ett så litet statsbidrag som det stadgade, nämligen högst 3: 75 kronor till avgiften för året, kan ha spelat någon avsevärd roll för att stimulera arbetsgivarna att taga pensionsförsäkring för sina anställda — för arbetsgivarnas anslutning har däremot regeln, att pension för pensionsstyrelsens frivilliga försäkring intill ett belopp av 300 kronor om året skall vara avdragsfritt, haft icke ringa betydelse — synes man av de anförda siffrorna kunna sluta, att statsbidraget icke haft stor verkan såsom medel att befordra anslutningen till försäkringen. På ett sätt har statsbidraget i stället motverkat anslutningen, i det att reglerna om höjning av pensionen genom statsbidrag gjort det omöjligt att till allmänhetens förfogande ställa tariffer med exakt angivande av den mot varje avgift svarande pensionen. Utskottet finner de anförda omständigheterna innefatta avgörande skäl för bifall till Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

Genom beslut den 5 maj 1944 har Kungl. Maj:t på därom av pensionsstyrelsen gjord framställning bemyndigat styrelsen att låta *dels* för en kostnad av högst 40 000 kronor i 1 700 000 exemplar trycka och distribuera ett prospekt rörande styrelsens frivilliga försäkring, *dels ock* för en kostnad av högst 4 200 kronor i 30 000 exemplar trycka en ny upplaga av broschyren »1938 års meddelande angående kungl. pensionsstyrelsens frivilliga försäkring».

Den i folkpensioneringslagen upptagna frivilliga folkpensioneringen hos pensionsstyrelsen är enligt utskottets mening en i vissa hänseenden synnerligen fördelaktig form för pensionsförsäkring. Sålunda behöver den försäk-

Utskottet.

rade icke förbinda sig till vissa inbetalningar. Inbetalning kan göras med större eller mindre belopp vid ett eller flera tillfällen. Varje avgift betraktas försäkringstekniskt sett som en engångsavgift, berättigande till viss pension. Vidare är att märka, att tidpunkten för uttagande av pensionen icke behöver bestämmas på förhand utan sedermera kan fritt väljas mellan 55 och 67 års ålder.

Såsom motionärerna anfört har emellertid hittills anslutningen till den frivilliga folkpensioneringen varit ringa. Med hänsyn till de fördelar som äro förbundna med denna försäkring anser utskottet i likhet med motionärerna det vara önskvärt, att åtgärder vidtagas för att den må vinna ökad utbredning.

Såsom en åtgärd för uppnående av detta syfte ha motionärerna föreslagit införande av statsbidrag å frivilliga folkpensioner. Sådant bidrag utgick enligt 1913 års lag om allmän folkpensionering på så sätt, att de pensionsbelopp, som svarade mot erlagda frivilliga avgifter enligt fastställda försäkringstekniska grunder, genom statsbidrag ökades sålunda, att varje del av beloppet, som motsvarade under ett kalenderår erlagda avgifter intill sammanlagt 30 kronor, skulle höjas med en åttondel. Vid införandet av 1935 års lag om folkpensionering slopades emellertid statsbidraget. Då förslaget till sistnämnda lag behandlades av riksdagen anförde vederbörande utskott i sitt av riksdagen godkända utlåtande såsom skäl för statsbidragets slopande, att det av verkställd utredning syntes uppenbart, att statsbidraget icke i någon nämnvärd mån stimulerat intresset för försäkringen samt att statsbidraget gjorde det omöjligt för pensionsstyrelsen att ställa tariffer till allmänhetens förfogande.

Då utskottet förutsätter, att frågan om och i vad mån statsbidrag må utgå till frivilliga folkpensioner tages under övervägande vid den nu pågående revisionen av folkpensioneringslagen, anser utskottet någon framställning till Kungl. Maj:t i denna fråga icke vara erforderlig.

Att den frivilliga folkpensioneringen icke vunnit någon större anslutning torde åtminstone delvis ha sin grund i det förhållandet, att kännedomen därom icke är särskilt spridd bland en större allmänhet. Vissa åtgärder ha visserligen vidtagits från pensionsstyrelsens sida för att fästa allmänhetens uppmärksamhet vid försäkringen och dess fördelar. Dessa åtgärder synas emellertid icke ha varit tillräckligt effektiva. En intensifierad upplysningsverksamhet härvidlag är därför enligt utskottets mening synnerligen önskvärd. Utskottet har därför varit betänkt på att förorda, att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle hemställa om vidtagande av åtgärder i denna riktning. Emellertid har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 maj 1944 bemyndigat pensionsstyrelsen att låta dels i 1 700 000 exemplar trycka och distribuera ett prospekt rörande försäkringen, dels ock i 30 000 exemplar trycka en ny upplaga av en år 1938 utgiven broschyr angående densamma. Någon framställning av den art utskottet ifrågasatt torde därför icke vara erforderlig.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtta föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 maj 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Wistrand, Olof Carlsson, Mannerskantz, Hage, Sten, Hallagård* och *Söderkvist*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Pettersson i Hällbacken, Cruse, Holm, fru Johansson*, herrar *Larsson i Östersund, Hagrd* och *Hedlund i Rådom*.
